

hopen dat hij, uit al het voorafgaande, van de mate waarin de machthebbers van het Derde Rijk in hun ideologisch fanatisme hun werkelijke en vermeende tegenstanders vervolgd, te gronde gericht of uitgeroeid hebben, een eerste indruk gekregen heeft; wij kunnen slechts hopen dat hij in onze beschrijving het *systeem* heeft zien groeien waarbij, tegen de achtergrond van een onmiddellijke opheffing van de rechtszekerheid van de individuele Duitse burger, nog tamelijk ongeorganiseerde geweldplegingen plaats gingen maken voor geïnstitutionaliseerde structuren waarin spoedig methodisch en weloverwogen twee doeleinden tegelijk nagestreefd werden: het breken van de weerstandskracht van alle tegenstanders en het permanent isoleren van die volksgroepen welke leden geacht werden, '*den Bestand und die Sicherheit des Reiches zu gefährden*', zoals het in de *Schutzhaftbefehle* luidde. Tijdens de oorlog evenwel werden die doeleinden in een veel destructiever vlak getild: het breken van de weerstandskracht nam de vorm aan van de '*Vernichtung durch Arbeit*' en de meest schadelijk geachte volksgroepen werden niet geïsoleerd maar uitgeroeid. Wel vlocide uit de noodzaak, de militaire productie uit te breiden, van eind '42 af voort dat de arbeidskracht der concentratiekamp-gevangenen minder rigoureuus geëxploiteerd werd, maar die 'tweede fase' ging in de laatste maanden van de tweede wereldoorlog in de 'derde fase' over, de fase der evacuatie-transporten, waarin, in zo korte tijd, meer gevangenen stierven dan ooit tevoren.

Slechts één groep gevangenen was er die onder een duidelijke volkenrechtelijke bescherming viel: de krijgsgevangenen.